

ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

ЯРМАК Ірина Миколаївна - здобувач кафедри теорії держави і права, адміністративного і фінансового права Київського міжнародного університету

УДК 347. 73

В статті аналізуються літературні джерела, в яких використовуються терміни «принцип», «принципи контролю» і з урахуванням позицій учених і діючого законодавства формулюється авторське визначення поняття «принципи фінансового контролю».

Ключові слова: фінансовий контроль, принципи, принципи контролю, принципи фінансового контролю.

Дієвість, ефективність і результативність фінансового контролю залежить не лише від правильності діяльності суб'єктів, що наділені контрольними повноваженнями чи певними правами, а й від чіткості визначення принципів, на основі яких він організовується та проводиться. Застосування принципів сприяє досягненню мети фінансового контролю – дотримання фінансової дисципліни усіма суб'єктами як підконтрольними, так і контролюючими та вирішення його завдань. Питанням фінансового контролю приділяють увагу представники юридичної (О.П.Гетьманець, О.Ю.Грачова, Л.А.Савченко, Д.О.Смірнов та інші) та економічної науки (Т.А.Бутинець, В.В.Бурцев, Н.Д.Бровкіна, А.В.Румянцев та інші), але принципи фінансового контролю не були предметом окремого наукового дослідження, вони чітко не визначені і у нормативних актах. Отже метою даної публікації є аналіз літературних джерел, у яких вживаються терміни «принцип», «принципи контролю» тощо, та з урахуванням позицій науковців і чинного законодавства формулювання ав-

торського визначення поняття «принципи фінансового контролю».

Термін «принцип» походить від латинського слова «principium», що означає «основа, початок», тобто те, що лежить в основі деякої сукупності фактів або знань [48, с. 410]; наукові чи етичні засади, підстава, правило, основа від якої не відступають [12, с. 431]; принципи об'єктивні за природою і змістом, але за своїм вираженням, оформленням і закріпленням є фактом свідомості [2, с. 186]. Філософськими школами Стародавньої Греції поняття «принцип», як пише І.Б.Сухарев [44, с. 2], ототожнювалося з уявленням про першооснову, джерело, першопричину, субстанцію, елемент; засади, першооснови, принципи означають непохитне, єдине, те, з чого виникають речі і явища. Існують визначення принципів через ідею: це норми – ідеї професійної правової свідомості, атрибуту правового мислення, вони дозволяють забезпечити діалектичну єдність об'єктивного і суб'єктивного права [42, с. 22]; основоположні ідеї, що закріплені у різних джерелах, а також хоч і не мають такого закріплення, але отримали загальне визнання у юридичній практиці та правовідносинах [8, с. 10]; найбільш загальні вимоги, що ставляться до суспільних відносин та їх учасників, вихідні, керівні засади, відправні установлення, що виражають сутність права і впливають із ідей справедливості та свободи, визначають загальну спрямованість і найістотніші риси чинної правової системи

[14, с. 197]. Про принцип як про ідею пише і Р.З.Лівшиц [16, с. 195], у той же час відзначаючи, що як саме право не зводиться до ідей, а охоплює і норми і соціальні відносини, так і його принципи виходять за межі лише ідей і набувають нормативного і правозастосовного змісту.

Досить цікаво Д.А.Смірнов описує принципи у монографії «Принципи сучасного російського податкового права», звернення до яких сприятиме формулюванню нами поняття «принципи фінансового контролю». Так, описуючи підходи науковців до принципів права, правових принципів Д.А.Смірнов [43, с. 86 – 88] зазначає, що: визначення принципів права через родові поняття «засади» не зовсім вдале, бо це слово виступає у значенні «основні положення, принципи», тобто у даному випадку відбувається визначення поняття через аналогічне, а це не логічно; це ж стосується і визначення принципу через родові поняття «основа» чи «положення»; термін «ідея» є ще менш підходящим для визначення принципів права, ніж такий термін, як «вимога»; звичайно і принципи і норми права – це перш за все ідеї, але норма права розглядається в теорії як правило, припис або вимога; безумовно, вказівка на те, що принцип права є ідеєю, пояснює, що є принципом до його нормативного закріплення, а також правильно відображає генетичний аспект цієї дефініції; офіційне визначення принципу права органами державної влади зводиться до застосування терміну «положення»; однак найбільш переконливою є думка вчених, за якою принцип права слід визначати через поняття «вимога», у даному випадку не спостерігається логічної помилки, вираженої у філологічному підході при використанні для визначення принципу права синонімів – «засади», «основні положення», «основа»; потрібно враховувати те, що терміни «положення», «ідея» ні до чого не зобов'язують і мають широке смислове навантаження, у той час як термін «вимога» означає правило, умова, що обов'язкова до виконання, що більш властиво правовій матерії.

У законодавстві України поняття, які стосуються принципів, вживаються у різ-

них значеннях. Наприклад, у Податковому кодексі України [31] (далі – ПКУ) стаття 4 має назву «Основні засади податкового законодавства», у її тексті йдеться про те, що «податкове законодавство ґрунтується на таких принципах...», тобто у даному випадку поняття «принцип» ототожнюється з поняттям «засади». Цікаво те, що стаття 7 даного Кодексу називається «Загальні засади встановлення податків і зборів», а в її тексті йдеться не про принципи, а про елементи податку, тобто термін «засади» вважається синонімом терміну «елемент», що логічно не правильно. У статті 3 Закону України «Про Рахункову палату» [36] теж спостерігається таке ототожнення, бо назва статті «Принципи здійснення контролю», а у її тексті використовується слово «засади». У той час, як, наприклад, у Федеральному Законі «Про Рахункову палату Російської Федерації» [28], Законі Республіки Узбекистан «Про державний контроль діяльності господарюючих суб'єктів» [27], використовується лише слово «принцип». У преамбулі до Закону України «Про аудиторську діяльність» [32] зазначено, що «... закон визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності...», а про принципи у ньому взагалі не згадується, бо він визначає саме правові основи здійснення аудиторської діяльності. Отже, у цьому документі термін «засади» ототожнюється з терміном «основи». У Бюджетному кодексі України [7] (далі – БКУ) та Митному кодексі України [20] (далі – МКУ) такої невизначеності не має, бо як у назвах, так і у тексті статті 7 БКУ «Принципи бюджетної системи», статті 8 МКУ «Принципи здійснення державної митної справи» вживається термін «принципи». У преамбулі Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [35] вказується, що «цей Закон визначає правові та організаційні засади, основні принципи...», тобто в ньому, як окремі поняття вживаються терміни «засади» і «принципи», і стаття 3 має назву «Основні принципи державного нагляду (контролю)».

У законопроектах, що подавалися на розгляд до Верховної Ради України та сто-

суються фінансового контролю, теж вживаються у різних значеннях слова «принципи», «засади», «основи», іноді як синоніми, відповідно, не зрозуміла сутність певних їх положень. Так, у преамбулі проекту Закону України «Про систему державного фінансового контролю в Україні», поданий народним депутатом Кармазіним Ю.А. [37] (далі законопроект № 1131), зазначено, що «цей Закон визначає єдині правові та організаційні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні...», у статті 2 вказується, що «Правові засади державного фінансового контролю складають Конституція України, Закони України, прийняті на їх підставі, в межах і у спосіб, визначених Конституцією та Законами України, інші нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, укладені чи визнані Україною...». Отже у даному випадку термін «засади» ототожнюється з терміном «основи». А у розділі VII «Загальні засади здійснення контрольних заходів» поняття «засади» вживається не зрозуміло, у якому значенні. Стаття 4 вказаного законопроекту № 1131 має назву «Принципи організації та здійснення державного фінансового контролю» і в її тексті міститься саме термін «принципи». У законопроекті, що подавався до Верховної Ради України Ващуком К.Т. у 2003 році, «Про основні засади державного контролю (нагляду) за господарською діяльністю в Україні» [34] (далі законопроект №3154) термін «засади» є синонімом терміну «основи». У преамбулі законопроекту №1131-1 від 30.08.2002 «Про фінансовий контроль», поданий Кабінетом Міністрів України [38] (далі законопроект №1131-1) зазначено, що «цей Закон визначає поняття, загальні правові та організаційні засади здійснення фінансового контролю і спрямований на правове забезпечення проведення єдиної державної політики у сфері фінансового контролю», а у статті 3 йдеться про основні засади діяльності суб'єктів фінансового контролю, тобто саме про принципи, у той час як у статті 10 цей термін ототожнюється з поняттям «основи», бо в ній визначено організаційні засади діяльності суб'єктів державного фінансового контролю, зокрема, вказується, що «суб'єкти

державного фінансового контролю здійснюють контрольні заходи на підставі власних планів роботи, рішень (доручень) Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України...». В іншому законопроекті (законопроект №1131-2 від 18.02.2004 «Про державний фінансовий контроль» [33], поданий народним депутатом В.І.Коновалюком) аналогічна плутанина, не зрозуміло сутність терміну «засади», бо у преамбулі зазначено, що: «цей Закон визначає поняття, загальні правові та організаційні засади здійснення державного фінансового контролю і спрямований на правове забезпечення проведення єдиної державної політики у сфері державного фінансового контролю», а в тексті окремо вживається термін «принципи», і принципи не поділяються на організаційні та правові.

У міжнародних документах, що стосуються фінансового контролю, зокрема Лімській декларації керівних принципів фінансового контролю [17] (далі – Лімська декларація), Декларації про загальні принципи діяльності вищих органів фінансового контролю держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав [13] (далі – Декларація про принципи), Модельному законі «Про державний фінансовий контроль», що затверджений постановою Міжпарламентської Асамблеї держав – учасниць Співдружності Незалежних держав від 04.12.2004 р. № 24 -11 [22] (далі – Модельний закон про контроль), вживається лише термін «принципи». Враховуючи зазначене, вважаємо, що у внутрішніх документах держави при визначенні принципів організації та здійснення фінансового контролю, для уникнення неоднозначного розуміння сутності понять має вживатися термін «принципи».

В основі формування, функціонування та удосконалення будь-якої системи лежать принципи, які відображають її особливості. Фінансовий контроль як цілісна система також передбачає наявність відповідних принципів. Принципи – це фундамент, вихідні положення, на яких базується фінансовий контроль. Вони є специфічними правилами організації і проведення фінансового контролю. Тому, визначаючи

складові системи контролю, зокрема об'єкт контролю, предмет контролю, суб'єкт контролю, метод контролю, техніку і технологію контролю, процес контролю тощо, С.О.Шохін, Л.І.Вороніна [50, с. 8] вказують на те, що принципи контролю є також її елементами.

У більшості науковці та практики, звертаючись до принципів контролю, не визначають чітко поняття «принципи контролю», «принципи фінансового контролю» чи «принципи податкового контролю», тощо, а зазначають, що принципи – це вихідні засади [3, с. 147]; застосування принципів контролю в господарській діяльності дає змогу відобразити основні функції контролю як науки і практичної діяльності суб'єктів контролю [15, с.12]; принципи визначають особливості діяльності правоохоронних і контролюючих органів у податковій сфері [24, с.36]; ефективне здійснення податкового контролю передбачає дотримання основоположних принципів як важливих ідей, що складають структуру будь-якої організації [40 с. 28]; в основі системи міжнародних правил фінансового контролю лежить система принципів, які є основними правилами для контрольної діяльності в цілому [39,с. 9]; у принципі полягає така основоположна ідея, яка є найвищою концентрацією мудрості і практики, це синтез думки і досвіду [11, с.73]; державний фінансовий контроль лише тоді виконуватиме відведену йому роль, якщо базуватиметься на певних принципах [9, с. 44].

Лише в окремих роботах можна зустріти трактування принципів, наприклад, контролю: розроблені з урахуванням досягнень науки управління і втілені в практику організаційні та правові основи організації і здійснення контролю, що забезпечують його результативність [49, с. 61]; загальні нормативні орієнтири, основи контрольної діяльності уповноважених органів [26, с. 69]; норми проведення, обов'язкове дотримання яких визначає ефективність господарського контролю; принципи відносяться до фундаменту науки про контроль і є вихідними положеннями, які визначають її функції, виступають провідними поняттями, які об'єднують закони і категорії

контролю в єдину цілісну систему знань [6, с. 73]; це система елементів, що становлять фундамент методологічної бази контролю [10, с. 63]; організаційні та правові основи здійснення контролю, які базуються на вихідній, керівній ідеї, що концентрує у собі досягнення науки і практики, й спрямована на удосконалення та ефективність контрольної діяльності [25, с. 166]; науково обґрунтовані та апробовані практикою, закріплені прямо чи опосередковано в нормативно-правових актах основи організації та здійснення контролю, що забезпечують його ефективність [18, с. 200]. Важко погодитися із певними формулюваннями, у яких йдеться про нормативне закріплення принципів, бо нині не всі принципи фінансового контролю визначені у чинному законодавстві, хоча окремі з них дійсно прямо чи опосередковано відображені в ньому. Крім цього принципи не лише відображають особливості діяльності контрольних органів, вони стосуються і безпосередньо організації фінансового контролю.

Існує й визначення основних принципів державного фінансового контролю – це наукові вивірені, підтверджені світовою практикою засади, які є його організаційною і правовою основою [19, с. 94]. У даному випадку хочеться запитати у автора такої тези, а яке ж визначення він надасть стосовно неосновних чи додаткових принципів державного фінансового контролю, невже сама дефініція «принципи державного фінансового контролю» має бути різною для інших його видів. Л.А.Савченко [41, с. 68] формулює наступну дефініцію принципів фінансового контролю – це основні засади, на яких базується організація і здійснення фінансового контролю. А.М.Михайловський зазначає, що принципи державного фінансового контролю виступають в якості основоположних керівних положень, на основі яких будується контрольна діяльність держави [21].

Теза про те, що фінансовому контролю як невід'ємній складовій фінансової діяльності властиві ті ж принципи, на яких будується її здійснення і які закріплені у Конституції РФ й інших нормативно-правових актах [46, с. 67; 47, с. 38], є не зовсім

правильною, оскільки принципи фінансового контролю також закріплені і у міжнародних документах. Незрозумілим є висловлення про те, що «у правозастосовному процесі принципи виступають тим фундаментом, на який спираються всі конкретні правові акти, усі юридично значимі дії органів і посадових осіб ДКРС» [23, с. 73]. Автор публікації, на жаль, не пояснює, яким чином на принципи спираються конкретні правові акти.

Т.А.Бутинець вважає, що принципи – це найбільш загальне правило діяльності в контролі, яке забезпечує його об'єктивність і результативність, але не гарантує його однозначність та успіх, основне початкове положення теорії і науки господарського контролю; внутрішнє переконання контролера, що визначає його ставлення до фактів господарського життя, норм поведінки працюючих, їх взаємовідносин; основна особливість процесу вивчення фактів господарського життя; основа схвалення управлінських рішень; та пропонує триєдиний принцип господарського контролю: організація → процес → результативність [5, с. 4, 5]. Щодо першого (організація) та другого (процес) елементів слід погодитися, але результативність виділяти окремо не доцільно, оскільки результативність має бути присутня і під час організації контролю і під час самого контрольного процесу, тобто під час його проведення.

Можна зустріти і визначення поняття «принципи здійснення контролю за правозастосовною діяльністю податкових органів» - базові ідеї, положення, обумовлені функціями, метою і завданнями контрольної діяльності в цій сфері, які стосуються всіх напрямків діяльності контролюючих органів, визначають організаційно-правові основи їх побудови та функціонування [30].

Щодо принципів аудиту чи аудиторської діяльності, у літературних джерелах також не існує чіткого їх трактування, а відмічається, що: принципи характеризують професійні якості аудитора і аудиторської організації; аудиторські організації в ході здійснення своєї діяльності повинні дотримуватися професійних етичних принципів аудиту і використовувати їх у якості основи

для прийняття будь-яких рішень професійного характеру [1, с. 58]; у теорії та практиці аудиту важливе місце займає професійна етика аудитора, яка включає ряд принципів службової поведінки та ставлення до виконання фахових обов'язків [45, с. 36]; принципи аудиту – це основні засади, на яких здійснюються його функції [29, с. 76].

В.В.Бурцев [4] звертається до принципів як до основних правил, відзначаючи, що ключовою умовою досягнення мети і завдань державного фінансового контролю є дотримання принципів, тобто основних правил, що охоплюють контрольну діяльність у цілому, та окремо виділяє основні вимоги до організації системи державного фінансового контролю, які за своєю сутністю хоч і не є принципами, але також обумовлюють ефективність окремих елементів державного фінансового контролю, а також ефективне функціонування системи державного фінансового контролю в цілому.

Від правильного формулювання визначення поняття «принципи фінансового контролю» залежить застосування принципів при організації фінансового контролю та у діяльності суб'єктів, що його здійснюють. З метою однозначного трактування поняття принципів фінансового контролю його необхідно закріпити у спеціальному законі чи то «Про фінансовий контроль», чи то «Про принципи фінансового контролю». На наш погляд, принципи фінансового контролю – це основні вимоги, що визначені у нормативно-правових актах та правила, що не знайшли правового закріплення, але отримали загальне визнання під час організації фінансового контролю та діяльності суб'єктів, які наділені контрольними повноваженнями чи правами, визначають специфіку організаційної побудови контролюючих суб'єктів, відображають особливості їх діяльності, характеризують професійні якості осіб, що реалізують контрольні функції, забезпечують результативність, ефективність та дієвість фінансового контролю.

Література

1. Арзуманова Л. Л. Правовое регулирование аудиторской деятельности в Российской Федерации : монография / Л. Л. Арзуманова / под. ред. Е. Ю. Грачевой. – М. : Проспект, 2011. – 144 с.
2. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: курс лекций. М.: Юридическая литература, 1997. – 400с.
3. Бровкина Н.Д. Основы финансового контроля: учеб.пособие/ Н.Д.Бровкина; под.ред. М.В.Мельник. – М.: Магистр, 2007. – 382с.
4. Бурцев В.В. Основные принципы организации государственного финансового контроля в современных условиях / - В. В. Бурцев // Финансовый менеджмент. – 2001. – № 2. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dis.ru/library/detail.php?ID=22498>
5. Бутинець Т. А. Принципи контролю в новій економіці: необхідність застосування / Т. А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – 2009. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2009_2/4.pdf
6. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія: підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів/ за ред. проф. Ф.Ф. Бутиця– 3-те вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП “Рута”, 2002. – 544с.
7. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 // Відомості Верховної Ради України, 2010, № 50 - 51, Ст.572.
8. Вагина Н.М. Принципы публично-го права: автореф. дис. ...канд. юрид. наук. Казань, 2004. – 29 с.
9. Германчук П.К., Стефанюк І.Б., Рубан Н.І., Александров В.Т., Назарчук О.І. Державний фінансовий контроль: ревізія і аудит.- Київ:НВП “АВТ” .-2004. – 424с.
10. Гетманець О. П. Принципи бюджетного контролю / О. П. Гетманець // Бюджетно-податкова реформа як каталізатор соціально-економічного розвитку в Україні : збірник наукових праць за матеріалами круглого столу, 17 травня 2012 року, та науково-практичної інтернет-конференції. – К. : Алерта, 2012. – С. 63 – 65.
11. Горшенев В.М., Шахов И.Б. Контроль как правовая форма деятельности. – М.: Юрид. лит., 1987. – 176с.
12. Даль В.И. Толковый словарь живого русского языка. М.: Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1955. Т. 3. – 893 с.
13. Декларация об общих принципах деятельности высших органов финансового контроля государств – участников Содружества Независимых Государств // [Электронный ресурс] – Режим доступа: www.ac-rada.gov.ua
14. Загальна теорія держави і права :Підручник / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х. : Право, 2010. – 584 с.
15. Калюга Е.В. Фінансово-господарський контроль в системі управління: Монографія. – К.: Ніка-Центр, 2002. – 360с.
16. Лившиц Р.З. Теория права. / Р.З.Лившиц. – М.: БЕК, 1994. - 224 с.
17. Лимская декларация руководящих принципов контроля : принятая IX Конгрессом Международной организации высших органов финансового контроля (ИНТОСАИ) в г. Лиме (Республика Перу) в 1977 году // Правовое регулирование государственного финансового контроля в зарубежных странах. Аналитический обзор сборник нормативных документов / [Сост. С.О. Шохин, В.И. Шлейников] ; аналит. раздел и общ. ред. С.О. Шохина. – М. : Прометей, 1998. – С. 42–51.
18. Лученко Д. В. Проблеми систематизації принципів контрольно-процесуальної діяльності / Д. В. Лученко // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2003. – Вип. 5. – С.199 – 206.
19. Микитюк І. Принципи організації та здійснення державного фінансового контролю / І. Микитюк // Вісник Тернопільського державного економічного університету. Серія : Економічні науки. – 2006. – № 3. – С. 88 – 94.
20. Митний кодекс України. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/170/96>

21. Михаловский А. М. Формирование системы принципов государственного финансового контроля на современном этапе / А. М. Михаловский // Теория и практика совершенствования законодательства и правоприменения: традиции и новации: материалы междунар. науч. конф. студентов, магистрантов и аспирантов, Минск, 30-31 окт. 2009 г. – Минск, 2010. – С.89 – 90. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elib.bsu.by/handle/123456789/36109>
22. Модельний закон «Про державний фінансовий контроль»: затверджений постановою Міжпарламентської Асамблеї держав – учасниць Співдружності Незалежних держав від 04.12.2004 р. № 24 -11// [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bankzakonov.com/d2008/time29/lav29096.htm>
23. Мухатаєв А. О. Принципи, форми й методи діяльності державної контрольно-ревізійної служби України / А. О. Мухатаєв // Проблеми законності. – 2003. – Вип. 59. – С. 73 – 78. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/549/1/Pr_zak59.htm
24. Нестеров Г.Г. Налоговый контроль : учебное пособие / Г.Г.Нестеров, Н.А.Попонова, А.В.Терзиди. – 2-е изд., перераб и доп. – М. : Эксмо, 2009. – 384 с.
25. Ніщимна С. О. Принципи публічного фінансового контролю / С. О. Ніщимна // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2013. – № 1. – С. 164 – 173
26. Ногина О.А. Налоговый контроль: вопросы теории. СПб. : Питер, 2002. -159 с.
27. О государственном контроле деятельности хозяйствующих субъектов: Закон Республики Узбекистан // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ach.gov.ru/ru/international/foreign/vofk/kazakhstan/law/>
28. О Счетной палате Российской Федерации: Федеральный Закон // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : : <http://www.ach.gov.ru>
29. Пантелеев В. П. Аудит : навчальний посібник / В. П. Пантелеев. – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 400 с.
30. Пахомов В. В. Принципи здійснення контролю за діяльністю податкових органів / В. В. Пахомов // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. –2005. – Вип. 30. – С.265 – 271. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vkhnuvs/2005_30/30/49.pdf
31. Податковий кодекс України. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/170/96>
32. Про аудиторську діяльність : Закон України в редакції від 14.09.2006 № 140-V // ВВР. – 2006. – № 44. – Ст.432. Із змінами, внесеними згідно з Законом України від 01.07.2010 р. № 2388-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show>
33. Про державний фінансовий контроль: законопроект від 08.02.08 № 2020, поданий народним депутатом Коновалюком В.І. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
34. Про основні засади державного контролю (нагляду) за господарською діяльністю в Україні (законопроект №3154) // Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/>
35. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р. -№ 877-V // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/877-16>
36. Про Рахункову палату : Закон України від 11.07.1996 № 315/96-ВР // ВВР. – 1996. – № 43. – ст. 212. Із змінами, внесеним станом на 01.06.2010 р. № 2289-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960315.html
37. Про систему державного фінансового контролю в Україні № 1131 поданий народним депутатом Кармазіним Ю.А. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
38. Про фінансовий контроль: законопроект від 30.08.2002 №1131-1, поданий Кабінетом Міністрів України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

АНОТАЦІЯ

У статті аналізуються літературні джерела, в яких вживаються терміни «принцип», «принципи контролю» та з урахуванням позицій науковців і чинного законодавства формується авторське визначення поняття «принципи фінансового контролю».

SUMMARY

Literary sources are analyzed in the article in which used such terms as "principle" "control principles" and taking into account the positions of scientists and legislation is formulated the definition of "principles of financial control."

39. Румянцев А.В. Финансовый контроль: Курс лекций. – М.: Изд-во "Дело и Сервис", 2003. – 144с.

40. Савин А.А., Савина А.А. Аудит налогообложения: учебное пособие. – М.: Вузовский учебник, 2008. – 381 с.

41. Савченко Л. А. Правові основи здійснення фінансового контролю / Л. А. Савченко. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 504 с.

42. Скурко Е.В. Принципы права: монография. М.: Ось- 89, 2008. – 192 с.

43. Смирнов Д.А. Принципы современного российского налогового права: Монография / под ред. д.ю.н., профессора Н.И.Химичевой. – М.: Юрлитинформ, 2009. – 312 с.

44. Сухарев И.Б. Категория «принцип» и ее методологическая роль в научном познании (историко-философский анализ). – Новосибирск: Новосиб. гос. ун-т им. Ленинского комсомола, 1986. – 35 с.

45. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посіб. / - Б. Ф. Усач. – [3- те вид., перероб. і доп.]. –К. : Знання, 2004. – 231 с.

46. Финансовое право. Учебник / под ред. проф. Е.Ю. Грачевой. – М.: Право и закон, КолосС, 2003. – 384 с.

47. Финансовое право: Учебник / О.Н.Горбунова, Е.Ю.Грачева и др.; отв. ред. Е.Ю.Грачева, Г.П.Толстопятенко. – М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2003. – 536с.

48. Філософський енциклопедичний словник [під ред.. В.І.Шинкарука]. – К. : Абрис, 2002. – 742с.

49. Шорина Е.В. Контроль за деятельностью органов государственного управления в СССР. – М.: Наука, 1981. – 301с.

50. Шохин С.О., Воронина Л.И. Бюджетно-финансовый контроль и аудит. Теория и практика применения в России. Научно-методическое пособие – М.: Финансы и статистика, 1997. – 240с.